

човек” в скитския горит от Соболева могила може да се разглежда като фолклорен образ на мъжа-воин: той вероятно е победител над змея, който вече е хванал и настъпил – изобразителни формули на подчиняване. И в българския фолклор силата на зловредните същества изчезва „по първи петли”. Което напомня за змиите с петльови глави, насочени срещу драконите върху кнемидите от Аджигол (Маразов 2010; 2013), както и една архаична гема, в която пред петела е представен гущер (Boardman 1970: n 260). В един от плъстените килими от Пазырик виждаме сцена на борба между две фантастични фигури: крилат хибрид между мъж и хищник, от една страна, и от друга, огромен петел с опашка, чиито пера преминават в растителен орнамент, ноктите на краката са преувеличено големи, а шпорите са ясно обозначени (Руденко 1968: 67-69). И двете същества, както и самият сюжет, явно имат чисто митологична природа, като остава неясно кое от тях заема позицията на героя и кое на антагониста. От друга страна, обаче, змейовете също могат да приемат облика на петел (Георгиева 1983: 80). В полския фолклор огненият змей понякога се представя като „червен петел” или царят на змиите има за корона петелски гребен, в сръбският – като змия с гребен, крака и очи на петел, в руския на змията израстват крила там, където е чула гласа на петела или от яйцето на тази птица се ражда змийче, змията-стопан е с петелски гребен на главата, в хърватския съществува голяма змия, която кукурига като петел и за корона има гребена на птицата, змията е побеждавана от кокошка, а в българския фолклор царицата на змейовете има гребен на петел (Гура 1997: 38-39, 64, 81, 108, 217, 293, 295 и др.). Амбивалетността и взаимозаменяемостта между петела и змея е добре познат митопоетичен механизъм.

В античната иконография петелът често влиза като елемент в хибридни същества. Така в антични геми ще го видим като протоме от съставната фигура на лъв-петел или петел-бик (Boardman 1970: nn 298, 314). В иконографията на кабирическите вази също срещаме този тип същества, в чието съставно тяло се включва петел (Маразов 2011). Понякога краищата на рогата на елена в конските маски от алтайските могили са оформени като глави на петел (Schiltz 1994: nn 202, 206). Това ни отвежда към хипотезата за възможна асоциация в митологичното мислене между елена и петела. В приказката „Братче еленче” откриваме ролята на петела в метаморфозата на детето в еленче, тъй като пило вода от следата, оставена от копитото на елен. А, от друга страна, еленът често се идентифицира с коня (Marazov 1989).